

Izveštaj sa četvrtog festivala etnografskog filma "ETNOFILM" u Rovinju, Hrvatska

Međunarodni festival etnografskog filma "ETNOFILM", u organizaciji Etnografskog muzeja Istre i uz podršku UNESCO kancelarije iz Venecije, je četvrti put zaredom organizovan u Rovinju, u periodu od 3. do 5. maja 2012. godine. Kao i prethodnih godina festival predvodile su direktorka muzeja Lidija Nikočević i kustoskinja Tamara Nikolić Đerić - koja je ove godine, u saradnji sa studentom etnologije-kulturne antropologije i filozofije sa Univerziteta u Zagrebu Bojanom Muckom, izvršila selekciju ovogodišnjih takmičarskih filmova.

Tradicionalno, pre početka samog festivalnog programa, u organizaciji ETNOFILM-a, održana je Radionica vizualne antropologije i montaže filma, koju je predvodio dr Alan Grosman, predavač i direktor Centra za transkulturalna istraživanja i medijsku praksu (Centre for Transcultural Research and Media Practice – CTMP) u Dublinu. Radionica je bila međunarodnog karaktera i namenjena društvenim naučnicima i studentima antropologije i srodnih studija zainteresovanih za antropološke tematike i audio-vizualne medije. Tema ovogodišnje radionice bila je valorizacija i dokumentacija nematerijalne baštine (intangible heritage). Radionica je trajala sedam dana, nakon čega su na prvom danu festivala prikazana filmska ostavarenja učesnica i učesnika radionice.

ETNOFILM festival je u vreme svog trajanja na svojevrsni način prostorno zauzeo grad Rovinj, organizujući različita dešavanja na više lokacija u gradu. Dan pred otvaranje festivala u Ekomuzeju Batana u starom gradu Rovinja, uz belo vino i u prigodnom muzejskom prostoru, održan je okrugli sto na temu "Vizualno antropološke metode u beleženju i inter-

pretiranju nematerijalne kulture i relevantne kulturne politike na prostoru jugoistočne Europe". Diskusiju je moderirao Saša Srećković, kustos Etnografskog muzej i direktor Međunarodnog festivala etnološkog filma u Beogradu, a govornici su bili prof. dr. Naško Križnar iz Slovenije, Marija Krstić MA iz Srbije, dr.sc. Irena Miholić iz Hrvatske i Jana Kocevaska iz Makedonije.

U Multimedijalnom centru "MMC" u okviru takmičarskog programa prikazano je dvadeset i četiri filma iz različitih krajeva sveta. Na ovogodišnjem ETNOFILM festivalu nagrade su bile dodeljene u četiri kategorije: film čiji je autor etnolog/antropolog, film čiji autor nije etnolog/antropolog, studentski film i film televizijske produkcije. Žirijem je predsedavao Žak Lombard, direktor Međunarodnog festivala etnografskog filma Žan Ruš iz Pariza, zajedno sa Nikole Hjujt, docentkinjom na odeljenju za animirani film i nove medije u Zagrebu i Etami Borjan sa odseka za Italijanski Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Ovogodišnji tročlani žiri je, na trećem, poslednjem danu festivala, proglasio pobednike u svim kategorijama, izuzev u kategoriji za film televizijske produkcije, umesto kojeg su data dva posebna priznanja i to filmovima "Furmani" (Rasim Karalić) i "Obilazak" (Eva la Kur). U kategoriji autora antropologa/etnologa nagradu dobio Adrijan Strong s filmom "Gorko korenje: Kraj mita iz Kalahari pustinje" za, kako navode članovi žirija: "analizu ostavštine Džona Maršala i snažnog prikaza socijalne, kulturne i političke borbe protiv negativnih efekata "razvoja" i globalizacije s kojima se suočavaju zajednice kao što su Ju'hoansi". U kategoriji autora koji nisu antropolozi/etnolozi, nagradu su odneli Jana Rihter i Rike Holc za film "Cholita Libre" zbog "osećajnog angažmana i afirmacije protagonistkinja filma – bolivijskih domorodačkih rvačica". U kategoriji stu-

dentskog filma nagradu je dobila Darsi Turen s filmom "Osma paralela" zbog svoje upotrebe vizualnih predstava iz popularne kulture za osnaživanje mladih žena.

Pored prostora održavanja filmova festival se odvijao na još par ključnih mesta u Rovinju. Ispod MMC se nalazi kafić "Sinema" gde se, pored svakodnevnih okupljanja i ležernih razgovora uz kafu prisutnih autora i posetilaca za vreme pauza između filmova, održala i tradicionalna žurka festivala, koju je ove godine obeležio zanimljiv slovenački muzički sastav "Tetkine radosti" sa svojim obrtom na stare šlagere šezdesetih, sedamdesetih i osamdesetih iz zemalja bivše Jugoslavije.

Festival je zauzima i javni prostor u blizini multimedija centra, gde su za Info Point štandom lokalni i međunarodni volonteri (iz Finske), svojim energičnim i veselim raspoloženjem pozivali Rovinjane i turiste da posete festival, pogledaju film ili izložbu i upoznaju se na taj način sa etnologijom i antropologijom. Volonteri su imali značajnu ulogu u organizaciji samog festivala jer su ujedno bili zaduženi i za protokolarni aspekt festivala i za njen informativni deo. Svi volonteri su studenti i studentkinje, većinom studenti etnologije i/ili antropologije, te je za njih učešće na ovom festivalu, mogućnost da se upoznaju sa predavačima i autorima značajna prilika za dodatno usavršavanje u domenima vizualne antropologije i antropologije uopšteno. Takođe, zahvaljujući organizacionom timu festivala, četvrtu godinu za redom organizovano su prisustvovali festivalu i studenti etnologije sa Zagrebačkog univerziteta, kojima su se ove godine pridružile koleginice i kolege iz Srbije, sa katedre za etnologiju i antropologiju u Beogradu, i studenti i studentkinje antropologije iz Ljubljane u pratnji profesorke Sare Lunaček.

Festivalski program se odvijao i u Centru za vizualne umetnosti "Batana"

gde je bila izložen eksperimentalni foto-audio rad Magali Him i Matilde Guermontprez (Povratak na zemlju – prekinuti životi deportovanih Malijaca). Izložba predstavlja zanimljiv spoj fotografije i audio zapisa naracija petorice kazivača. Fiksiranoću vizualnog zapisa fotografije i fluidnošću zvuka autorke su želele da prikažu zamrznute živote ovih ljudi, koji se osećaju i kretaju kao duhovi u svom rodnom gradu Bamako, a da su i dalje u svojim mislima i težnjama vezani za iluzornu nadu za povratak u Francusku, odakle su deportovani. Izložba je bila otvorena prvog dana festivala i trajala je tokom sva tri festivalska dana.

Takođe, ovogodišnja publika festivala imala je prilike da se upozna i sa novim teorijskim razmatranjima u domenu vizualne antropologije. Naime, festivalu su prisustvovali profesor emeritus sa katedre za antropologiju Univerziteta Templ iz Sjedinjenih američkih država, Džej Rubi i profesor socijalne antropologije na Oksfordu, Markus Benks. Profesori su drugog dana festivala predstavili njihovu nedavno objavljenu knjigu "Made To Be Seen – Perspectives On The History Of Visual Anthropology" u kojoj se kritički preispituje vizualna antropologija u širem smislu. Kroz različite eseje u knjizi se autori dotiču različitih tema vizualne antropologije od umetnosti, fotografije, arhitekture, digitalnih oblika vizualne antropologije, antropološkog filma, do tela kao kulturnog fenomen i koncepta dodira i senzorne antropologije.

Poslednjeg festivalskog dana, u Zavičajnom muzeju grada Rovinja, Džej Rubi i Markus Benks su održali predavanja za posetioce festivala. Profesor Rubi je prikazao svoj film-predavanje-autorefleksiju o svom etnografskom filmu iz 1983. "Seoska aukcija" u kojem autori filma, dvadeset i pet godina nakon snimanja, preispituju uspehe i promašaje ovog filma

kao antropološkog filma. Predavanje Markus Benksa se takođe oslanjalo na stare filmove, ali na dosta drugačiji način. Naime, predavanje je bilo o potencijalima proučavanja arhivskih filmova iz perspektive socijalne antropologije. Markus Benks je svoje istraživanje sproveo analizirajući arhivske filmove iz perioda kolonijalne Indije, promatrajući različite načine na koji su kolonizovani Indijci snimali filmove i kakve su filmove pravili nasuprot filmovima koje su pravili kolonizatori iz Velike Britanije. Iako sam metodološki aspekt istraživanja nije baš najjasnije objašnjen tokom predavanja, zaključak koji profesor Benks iznosi jeste da u kolonijalnom periodu indijska filmska produkcija je bila subverzivan čin i način održavanja i prikazivanja indijske kulture.

Može se zaključiti da je festival ETNOFILM, iako je još uvek relativno nov i mlad, već ima izgrađen sopstveni prepoznatljivi vizualni identitet. ETNOFILM se predstavlja kao dinamičan, inovativan, međunarodni festival etnografskog filma koji ima za cilj da bude ne samo u prostor za predstavljanje etnografskih i antropoloških filmova, već i mesto diskusija, susreta i promatranja o tome šta se sve podrazumeva i stoji iza koncepta i kreacije takvih filmova. Od svog vizualnog identiteta, preko zanimljivih filmova, kvalitetnih diskusija, predavanja i propratnog programa do svojih energičnih i uvek nasmejanih domaćih i međunarodnih volontera festival je zaista i bio platforma za razmenu iskustava i znanja.

Ljiljana Pantović

Студентска теренска пракса – Сирогојно 2011.

У периоду од 19. до 21. јула 2012. године у Музеју на отвореном "Старо

село" у Сирогојну одржала се теренска пракса намењена студентима етнологије и антропологије. Ова теренска пракса део је вишегодишњег пројекта под називом "Мода у социјализму: пример ручне трикотаже 'Сирогојно'", који реализују Музеј на отвореном "Старо село" у Сирогојну и Одељење за етнологију и антропологију Филозофског факултета у Београду. Координатори овог пројекта су др Данијела Велимировић, асистент на Одељењу за етнологију и антропологију и мр Јелена Тоскић, виши кустос Музеја на отвореном "Старо село" у Сирогојну. Од велике помоћи за реализацију овогодишње теренске праксе били су Раде и Роса Љубојевић, власници предузећа "Sirogojno Company". Посебну захвалност дугујемо Ђулки Јевтовић, која је и овог пута несебично помагала у проналажењу потребне документације.

У теренском истраживању учествовале су следеће студенткиње основних студија: Ирена Антонијевић, Милица Карић, Наташа Стевановић и Ана Цагић. Студенткиње су биле смештене у Конацима Музеја на отвореном "Старо село" у Сирогојну. Средства за смештај и храну у потпуности је обезбедио Музеј.

Овогодишњи пројектни циклус имао је двојак циљ: идентификацију плетиља на фотографијама, које се чувају у архиви предузећа "Sirogojno Company", те анализу и систематизацију дискурса забележених у књигама утисака. Плетиље су идентификоване на укупно 67 фотографија. Дискурси су анализирани у три књиге утисака: 1) *Књиге утисака* са изложбе ручне трикотаже одржане у "Савременом дому" у Београду октобра 1965; 2) *Књиге утисака* са изложбе ручне трикотаже одржане у Гостиљу јуна 1969. и 3) *Књиге утисака* отворене у самом пред-